

Mỹ ‘bình thường hóa’ quan hệ với Nga: Ác mộng với châu Âu và Ukraina?

© Trọng Thành @ [RFI](#) (Tạp chí tiêu điểm, 20/3/25).

– Ảnh minh họa. © [RFI](#).

Đầu năm 2025, lịch sử thế giới như đang tăng tốc. Cuộc xâm lăng của Nga vào Ukraina, khởi đầu từ tháng 2/2022, bước sang giai đoạn đầy bất định với việc tổng thống Mỹ Donald Trump đảo ngược hoàn toàn chính sách của người tiền nhiệm Nga từ đối thủ chuyển thành đối tác, Ukraina từ chỗ là đồng minh có nguy cơ bị gạt hẳn ra rìa.

Chủ trương của chính quyền tổng thống Trump bình thường hóa nhanh chóng quan hệ với Matxcơva, thách thức các giá trị chung về dân chủ, nhân quyền, nhà nước pháp quyền, đang đặt Liên Hiệp Châu Âu nói riêng và Châu Âu nói chung trước thách thức chưa từng có kể từ Thế Chiến Hai.

Cuộc điện đàm lần thứ hai: Trump ngả hẳn về phía Putin

Ông Donald Trump trước khi làm tổng thống đã tuyên bố sẽ chấm dứt chiến tranh tại Ukraina trong “*vòng 24 giờ*”, thời hạn sau đó được chuyển thành 100 ngày. Trên truyền thông, tổng thống Mỹ liên tục thể hiện mình là nhà lãnh đạo mong muốn hòa bình, thương xót cho sinh mạng của hàng nghìn người vô tội trong cuộc chiến tranh, mà theo ông sẽ không thể nổ ra, nếu Donald Trump làm tổng thống nước Mỹ vào thời điểm đó. Giải Nobel Hòa bình cũng thường được nhiều người cho là ước mơ của nhà lãnh đạo bị coi là ái kỷ.

Ba tuần sau khi nhậm chức, ngày 12/02/2025, Donald Trump đã điện đàm với tổng thống Nga Vladimir Putin. Các cuộc đàm phán Mỹ - Nga tìm giải pháp cho chiến tranh Ukraina và nối lại quan hệ ngay lập tức bắt đầu tại Ả Rập Xê Út. Ngày 18/03, đã diễn ra cuộc điện đàm thứ hai rất được trông đợi của tổng thống Mỹ với lãnh đạo Nga. Một trong các mục tiêu của cuộc điện đàm là để phía Nga đưa ra quan điểm chính thức về đề xuất “*ngừng bắn toàn diện 30 ngày*” không kèm theo các điều kiện tiên quyết, để mở đường cho các đàm phán Nga - Ukraina tìm giải pháp hòa bình bền vững. Về mặt chính thức, đề xuất của Mỹ, mà Ukraina chấp thuận, cũng được các nước châu Âu ủng hộ.

Rút cuộc trong cuộc điện đàm ngày 18/03, tổng thống Nga chỉ chấp nhận ngừng bắn 30 ngày đối với các cơ sở hạ tầng năng lượng, và một lần nữa nhấn mạnh đến các đòi hỏi triệt để, như yêu cầu phương Tây ngừng viện trợ quân sự, Kiev phải ngừng tuyển quân, những dấu hiệu ban đầu cho thấy Matxcơva không để ngỏ khả năng đàm phán về một nền hòa bình bền vững.

Theo nhiều nhà quan sát, tổng thống Donald Trump, người thường tự quảng bá là làm chủ nghệ thuật đàm phán, cho phép đạt được những kết quả khó tin, trong cuộc điện đàm với Putin đã gần như không thu được kết quả đáng kể nào. Trả lời RFI sau cuộc điện đàm Trump - Putin lần thứ hai, chuyên gia về địa chiến lược Nicolas Tenzer, giảng viên Học viện Sciences - Po, Paris, nghiêng về quan điểm, trên thực tế tổng thống Mỹ đã ngả hẳn về phía điện Kremlin:

"Tôi không chắc là Trump đã thực sự muốn áp đặt với Putin một điều gì đó, nếu không phải chỉ là một thỏa thuận ngừng bắn mang tính hình thức này. Mà ngay ở thỏa thuận ngừng bắn nói trên, Trump cũng không thành công. Về thực chất, Putin hiểu rõ rằng Trump không coi Ukraina là gì cả. Giữa hai người, tổng thống Nga và tổng thống Mỹ, có một sự đồng cảm về ý thức hệ. Cả hai đều có chung quan điểm không coi Ukraina ra gì. Thậm chí, hơn thế nữa hai tổng thống Mỹ, Nga cũng không đếm xỉa gì đến vấn đề "tội ác chiến tranh", "tội ác chống nhân loại" của quân đội Nga ở Ukraina. Họ cũng bất chấp số phận của các trẻ em Ukraina bị bắt sang Nga. Họ bất chấp luật pháp quốc tế, luật pháp quốc tế về biên giới. Trump chỉ muốn qua việc này củng cố hình ảnh của bản thân. Nhưng điều nghịch lý là, ngay cả với mục tiêu này, Trump cũng không thành công, bởi vì tổng thống Mỹ xuất phát từ thế yếu. Chúng ta nhớ là trong cuộc điện đàm đầu tiên (ngày 12/02/2025), Trump đã nhượng bộ tất cả với Putin. Điều đó cho thấy là Trump không còn khả năng nào để áp đặt với Putin bất cứ điều gì!"

Đảo ngược chính sách: Nga từ đối thủ chuyển thành "nước bạn" tương lai

Chuyên gia về địa chiến lược Nicolas Tenzer cũng như nhiều nhà quan sát khác nghiêng về khả năng Donald Trump và Vladimir Putin đã sớm có một thỏa thuận ngầm về chiến tranh tại Ukraina và trong hồ sơ này, sự tồn vong của một quốc gia Ukraina không có ý nghĩa đáng kể gì. Sau đây là nhận định của nhà nghiên cứu Nicolas Tenzer với Đài Europe 1, sau cuộc điện đàm Trump – Putin đầu tiên hôm 12/02:

"Chúng ta thấy có vẻ như Trump đã đạt được một thỏa thuận ngầm với Putin. Trump đã quên hẳn việc nêu ra vấn đề tội ác chiến tranh, tội ác chống nhân loại mà Nga đã phạm phải tại Ukraina. Trump sẵn sàng, ta có thể nói, "đẩy Ukraina khỏi chuyển xe". Không có lời nào khác hơn để mô tả thực tế này. Bây giờ điều rất quan trọng là châu Âu phải có một tiếng nói thống nhất : Phải cho thấy điều này là không thể chấp nhận được ! Trump không thể một mình thỏa thuận riêng với Putin (về chiến tranh Ukraina). Chúng ta cần nhớ rằng, cho đến nay, các nước châu Âu gồm Liên Âu cùng Anh Quốc, Na Uy, đã hỗ trợ Ukraina nhiều hơn nước Mỹ. Như vậy, chúng ta cần phải có mặt tại bàn đàm phán, cho dù Trump không muốn như vậy."

Sự trở lại của Trump và 3 kịch bản với Liên Âu: Củng cố, suy yếu – chia rẽ, hay tan rã.

Cuộc xâm lăng của Nga vào Ukraina bùng lên đầu năm 2022, khối 27 nước ngay lập tức đứng về phía Ukraina. Một mặt trận hậu thuẫn rộng lớn đối với Ukraina được thiết lập. Về mặt ngoại giao, Đại Hội Đồng Liên Hiệp Quốc ra nhiều nghị quyết lên án Nga xâm lược với khoảng 140 phiếu thuận trên tổng số hơn 190 thành viên. Hàng loạt biện pháp trừng phạt Nga được Mỹ, Liên Âu và các đồng minh khác. Cùng với Mỹ, Liên Âu là một bên hỗ trợ chủ yếu về quân sự cho Kiev.

Tuy nhiên, cuộc xâm lăng của Nga chống Ukraina không chỉ là do tham vọng của Nga, muốn khôi phục lại đế chế hùng mạnh xưa kia, như đúc kết của nhiều chuyên gia. Cuộc chiến này diễn ra trong bối cảnh "kiến trúc an ninh châu Âu", được xác lập từ nửa thế kỷ nay, đặc biệt với Hiệp định Helsinki 1975, được ký kết thời Chiến tranh Lạnh với thể đối đầu giữa hai khối cộng sản và phương Tây, đã hoàn toàn rệu rã. Thời thế đã hoàn toàn thay đổi, nhưng các quốc gia trong khu vực, và đặc biệt là khối Liên Hiệp Châu Âu, đã không có được một tầm nhìn và nỗ lực tương xứng để xác lập một "kiến trúc an ninh" mới, cho phép duy trì một nền hòa bình bền vững.

Kể từ khi chiến tranh bùng nổ, chính quyền Mỹ thuộc phe Dân chủ được coi là đứng cùng một chiến hào với châu Âu. Thế cân bằng mong manh của "kiến trúc an ninh" cũ còn tạm

được duy trì với việc Mỹ tiếp tục vai trò bảo trợ về an ninh cho châu Âu, như từ hơn 70 năm nay.

Ngược lại, việc ông Trump trở lại nắm quyền đang dẫn đến những đảo lộn khó lường. Mùa hè năm ngoái, trong một bài phân tích trên [Foreign Policy](#), nhà nghiên cứu về chính trị quốc tế Hal Brands, trường Johns Hopkins School of Advanced International Studies (Mỹ), nêu ra ba kịch bản với châu Âu, nếu Donald Trump trở lại. Theo kịch bản lạc quan, Liên Âu vẫn tiếp tục tồn tại và được củng cố. Kịch bản thứ hai là Liên Âu “*suy yếu và chia rẽ*”. Tuy nhiên đây chưa phải kịch bản tệ nhất. Kịch bản kinh hoàng nhất với Liên Âu, theo Hal Brands, là Hoa Kỳ “*rút*” các bảo đảm an ninh với châu Âu, các thể lực dân tộc chủ nghĩa trỗi dậy khắp các nước châu Âu, can thiệp Nga vào nội bộ châu Âu trở nên dễ dàng hơn gấp bội. Nhà nghiên cứu Mỹ Hal Brands cảnh báo đây hoàn toàn không phải là một tương lai xa vời, bởi lịch sử đã cho thấy lục địa châu Âu vốn dẫn đầu thế giới, về kinh tế và nhiều mặt khác trong hàng thế kỷ, cũng là nơi đã diễn ra không ít lần xung đột huynh đệ tương tàn, và là đầu mối của hai cuộc Đại chiến thế giới.

Nhà nghiên cứu [Giuseppe Spatafora](#), Viện Nghiên cứu An ninh Liên Hiệp Châu Âu (The European Union Institute for Security Studies - EUISS), trụ sở tại Paris, trong bài “*The Trump card: What could US abandonment of Europe look like?*” (tạm dịch là ‘*Lá bài của Trump: Nước Mỹ có thể từ bỏ châu Âu như thế nào?*’ đăng tải ngày 17/02/2025) cũng kêu gọi chú ý đến kịch bản tồi tệ nhất là chính quyền Trump sử dụng lá bài bảo trợ an ninh để bắt chẹt châu Âu và chia rẽ châu Âu. Chuyên gia Viện Nghiên cứu An ninh Liên Hiệp Châu Âu nhấn mạnh, việc chính quyền Trump bỏ rơi châu Âu “*là thách thức sống còn đối với an ninh châu Âu*”.

Mỹ - Nga hữu hảo, Washington rút hỗ trợ quân sự: Châu Âu phải đối mặt với kịch bản đen tối nhất

Cuộc điện đàm Trump – Putin lần thứ hai kể từ khi Trump trở lại Nhà Trắng tiếp tục gây thêm nhiều lo ngại với châu Âu. Trang mạng song ngữ Pháp – Hòa Lan Trends-Tendances, tuần báo kinh tế chủ chốt ở Bỉ, có bài “*Ukraine và Liên Âu lo ngại việc Trump – Putin ‘bình thường hóa’, ngừng bắn chỉ liên quan đến năng lượng và cơ sở hạ tầng*”.

Trends-Tendances nói rõ, “*Châu Âu phải chuẩn bị đối phó với đe dọa gia tăng từ Nga, với sự đồng thuận của Trump.*”

Tuần báo kinh tế Bỉ chú ý đến việc trong lúc tổng thư ký khối NATO Mark Rutte và thủ tướng Ý Giorgia Meloni, được coi là lãnh đạo châu Âu thân Trump nhất, bày tỏ niềm tin vào quyết tâm của chính quyền Trump tìm giải pháp hòa bình cho Ukraina, chủ tịch Ủy Ban Châu Âu Ursula von der Leyen khẳng định châu Âu cần nỗ lực vượt bậc để đến năm 2030 có được một lực lượng quốc phòng “*có đủ khả năng rắn đe*”. Phát biểu của chủ tịch Ủy Ban Châu Âu được đưa ra tại Học viện Quân sự Hoàng gia của Đan Mạch, một trong những quốc gia châu Âu hỗ trợ quân sự sớm nhất và mạnh nhất cho Ukraina, tính theo GDP.

Chuyên gia Nicolas Tenzer lưu ý đến áp lực buộc châu Âu phải nỗ lực gấp bội về quốc phòng và không được để Mỹ, Nga đàm phán trên lưng Ukraina:

“Châu Âu có các phương tiện, và chúng ta phải làm nhiều hơn, hơn rất nhiều. Chúng ta bắt buộc phải chuyển sang nền kinh tế thời chiến. Chúng ta phải đầu tư nhiều hơn cho quốc phòng. Mục tiêu chi cho quốc phòng từ 3% đến 4% GDP cần phải đạt được trong thời gian sớm nhất. Đây là một nỗ lực đáng kể. Nhưng chúng ta cần hiểu rằng Ukraina sẽ tiếp tục bị tấn công, cho dù có chấp nhận việc Nga kiểm soát các vùng lãnh thổ hiện tại. Thời gian hưu chiến sẽ cho phép quân đội Nga tái vũ trang.

Tiếp theo đó, theo các tin tức tình báo từ nhiều nước phương Tây, châu Âu sẽ nằm trong mục tiêu tấn công tương lai của Nga. Trump tuyên bố muốn sớm chấm dứt chiến tranh tại Ukraina, nhưng trên thực tế ông đã chuẩn bị cho một cuộc chiến tranh mới. Nếu có một thỏa thuận gọi là "hòa bình" trong hiện tại, thì trên thực tế đây sẽ chỉ là một khoảng lặng trước khi chiến tranh bùng nổ trở lại trong hai, ba năm tới. Đây là điều rất nguy hiểm, châu Âu rất lo ngại. Nước Nga có thể tận dụng khoảng thời gian này để hồi sức, sau một thời gian kinh tế Nga, quân đội Nga gánh chịu các hậu quả nặng nề do chiến tranh.

Chính vì vậy, thách thức đối với châu Âu là phải nỗ lực gấp bội về quốc phòng, và đặc biệt là không thể chấp nhận một thỏa thuận gọi là hòa bình cho Ukraina mà không mang lại một nền hòa bình thực sự. Người dân Ukraina hiển nhiên là mong muốn chiến tranh kết thúc, kết thúc các hành động gây hấn của Nga từ 11 năm nay, và cuộc xâm lăng toàn diện từ 3 năm nay. Vấn đề là, như một cựu dân biểu Ukraina nói, nếu chúng tôi tiếp tục chiến đấu, chúng tôi sẽ mất thêm hàng nghìn người. Nhưng nếu chúng tôi ngừng chiến đấu, sẽ có hàng triệu người chết. Tôi cho rằng tình hình có thể tóm tắt như vậy. Người dân Ukraina muốn hòa bình, nhưng họ không muốn hòa bình đi kèm với việc đất nước tiêu vong. Tổng thống Ukraina Zelensky nói: Ukraina có thể biến mất. Đây là một viễn cảnh hiện thực, nếu Ukraina ngừng chiến đấu."

Sự lựa chọn của châu Âu

Theo nhiều nhà quan sát, nỗ lực nối lại quan hệ với Nga mới là ưu tiên của chính quyền Trump, còn việc tìm ra một giải pháp hòa bình bền vững cho Ukraina và châu Âu dường như là điều thứ yếu. Viễn cảnh Mỹ - từng là đồng minh số một và thế lực bảo trợ cho an ninh châu Âu - một mặt tái lập quan hệ với Matxcơva, mặt khác từ chối đóng góp vào việc bảo đảm an ninh cho Ukraina, và thậm chí để lưng vấn đề bảo đảm an ninh cho toàn khối, đang đặt Liên Âu và Ukraina trước đe dọa tồn vong.

Việc nước Mỹ của Donald Trump và nước Nga Putin hợp tác trên lưng Ukraina, và thậm chí trên lưng châu Âu là điều mà nhiều nước châu Âu liên tục cảnh báo. Thách thức trước mắt là châu Âu sẽ có chính sách chung như thế nào về cuộc chiến Ukraina? Hậu thuẫn đến cùng để Ukraina có thể trụ vững trước Nga, và như vậy tăng cường khả năng bảo vệ an ninh của toàn khối hay tiếp tục vừa làm, vừa chờ đợi, nghe ngóng những tín hiệu tiên hậu bất nhất từ phía Washington? Châu Âu sẽ chọn nền hòa bình nào: Hòa bình bền vững và chủ động có thể đạt được với việc tăng cường nội lực, và khả năng răn đe, hay một nền « *hòa bình* » đầy bất trắc, dựa trên các thỏa thuận song phương Mỹ - Nga? Nhiều tín hiệu cho thấy, trong bối cảnh khó khăn chồng chất, các nước châu Âu dường như đã chọn hướng đi đầu tiên.

© Trọng Thành. Thân mời đọc thêm @ [RFI](#)

- Thương chiến Mỹ và Tàu vẫn chưa kết thúc, nhưng một thỏa thuận quan thuế giữa 2 bên là một sự đầu hàng lớn từ Trump. ([Carrington Clarke, ABC](#))

- Chuyển đi của Trump đến Trung đông đã tiết lộ chương trình nghị sự của ông đối với khu vực này: ký kết các thỏa thuận kinh doanh sẽ có lợi cho Hoa kỳ **và có thể cả gia đình ông**. [John Lyons](#) (ABC).